

Téze k dopadům NOZ a ZOK na členy HK ČR aj. – 20. 2. 2014

1. ÚVOD

- Tento dokument obsahuje pouze upozornění na některé aspekty, zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“), zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích, dále jen „ZOK“) a některých dalších souvisejících předpisů.
- Tento dokument se nesnaží podat celkový výklad nového soukromého práva.
- Tento dokument slouží pouze jako upozornění, a je tedy do značné míry zjednodušující – z uvedených konstatování rovněž mohou existovat výjimky.

2. OBECNĚ K NOZ

Od 1. 1. 2014 nabyl účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, známý pod označením Nový občanský zákoník, nebo také zkráceně NOZ. Tento zákon nahrazuje původní Občanský zákoník z roku 1964. Původní zákoník byl nesčetněkrát novelizován a dlouhodobě mu byly vytýkány různé nedostatky, zejména že nereflexuje aktuální stav a vývoj práva, neupravuje některé reálné situace, které v praxi nastávají a další. NOZ je základním předpisem soukromého práva, který obsahuje obecné zásady jeho aplikace a základní právní principy prolínající se celou touto oblastí.

- **Vzhledem k jeho všeobecnosti funguje jako základní předpis pro speciální předpisy upravující speciální instituty soukromého práva.**

Příklad: U zákoníku práce (zákon č. 262/2006 Sb.) se v případech, kdy zákoník práce určité vztahy neupravuje, případně je neupravuje komplexně, užije NOZ.

- **NOZ upravuje soukromá práva osob, které jsou si rovny (neuplatňuje se zde nadřízenost veřejné moci) = soukromé právo.**
- **Dle NOZ obecně platí, že lidé se mohou o svých právech dohodnout, jak chtějí (zákon je pouze vodítko pro případ neshody). Z této zásady však existují výjimky, tedy ustanovení zákona, která platí bez ohledu na dohodu. Lidé se tedy zejména nemohou dohodnout:**
 - a. **pokud to zákon výslovně vylučuje [např. obchodní zastoupení - § 2519 NOZ]**
 - b. **v rozporu s dobrými mravy**
 - c. **v rozporu s veřejným pořádkem**
 - d. **ohledně postavení osob, tedy zejména**
 - i. **nelze se zříct právní osobnosti, nelze smluvně omezit svéprávnost, nelze někoho prodat do otroctví**
 - ii. **nelze zřídit právnickou osobu, kterou zákon nezná**
 - iii. **nelze se dohodnout na změnách základních práv a povinností v rámci rodiny**

- e. **ohledně práv spotřebitele** [Část čtvrtá, Hlava I., Díl. 4 NOZ] (pokud jde o ujednání pro spotřebitele nevýhodná)
- f. **v případě nájmu, kdy se nepřihlíží k ustanovením zkracujícím práva nájemce bytu,**
- g. **ohledně obsahu některých absolutních majetkových práv (jaká práva a povinnosti vyplývají z vlastnictví, apod.)** [Část třetí NOZ]

Příklad: ust. § 6 odst. 2, které stanoví „Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Nikdo nesmí těžit ani z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu“. Toto ustanovení jednoznačně stanoví, že nikdo nesmí jednat způsobem v něm uvedeným, tedy stanoví jasný zákaz komukoliv chovat se v rozporu s tímto ustanovením.

- **NOZ v mnoha svých ustanoveních výslovně stanoví, že dané ustanovení se aplikuje „neujednají-li si strany jinak“.**

Příklad: ust. § 1238 odst. 1 NOZ – „Není-li ujednáno něco jiného, vyžaduje se k výkonu vlastnických práv a k nakládání se společnou věcí jednomyslné rozhodnutí všech zúčastněných.“

V mnoha případech však NOZ výslovně žádnou formuli, podle které by šlo poznat, že se od konkrétního ustanovení strany mohou odchýlit, tedy smluvně si práva a povinnosti upravit jinak, neobsahuje. Proto je výše uvedené třeba mít vždy na paměti a brát na to zřetel při aplikaci celého NOZ a rovněž při vytváření smluvních dokumentů.

- **NOZ přináší novou terminologii.**

Příklad:

- a) *právní osobnost* [původně způsobilost mít práva a povinnosti]
- b) *svéprávnost* [původně způsobilost k právním úkonům]
- c) *právní jednání* [původně právní úkon]
- d) *náhrada újmy* [původně náhrada škody a újmy na osobnostních právech]
- e) *pacht - dle předchozí právní úpravy neexistoval – jedná se o vztah obdobný nájmu, kdy pachtýři (nájem ce) je umožněno věc nejen užívat, ale i požívat, tedy brát z ní plody a jiné užítky*
- f) *výprosa - něco jako výpůjčka, avšak bez sjednání účelu či doby vrácení věci*
- g) *služebnost - věcné břemeno spočívající v povinnosti něco nekonat nebo strpět*
- h) *závod* [dříve podnik (v definici však došlo k podstatnějším změnám)]

3. CO SE OD 1. 1. 2014 ŘÍDÍ NOZ/ZOK – STRUČNÝ PŘEHLED

DRUH VZTAHU	ČÍM SE ŘÍDÍ?
práva související s osobním statutem, rodinným statutem a věcná práva (např. vlastnictví)	v zásadě NOZ, ZOK
smlouvy uzavřené před 1. 1. 2014 – včetně náhrady škody z porušení takových smluv	v zásadě předchozí předpisy

dotatky smluv uzavřených před 1. 1. 2014	převládají názory, že NOZ – doporučujeme starší smlouvy výslovně podřídít NOZ
smlouvy o nájmu, o účtu a některé cestovní smlouvy uzavřené před 1. 1. 2014	NOZ
smlouvy uzavřené od 1. 1. 2014	NOZ, ZOK
odpovědnost za škodu – porušení zákonné povinnosti před 1. 1. 2014	předchozí předpisy
odpovědnost za škodu – po 1. 1. 2014	NOZ
obchodní společnosti, družstva, občanská sdružení (nově spolky) = většina živnostenských společenstev, nadace, nadační fondy	v zásadě NOZ a nebo ZOK
<u>zájmová sdružení právnických osob (některé krajské hospodářské komory), obecně prospěšné společnosti, smíšené obchodní komory a speciální obchodní komory</u>	předchozí předpisy (avšak nelze již zřídit nové subjekty)
Hospodářská komora České republiky, Okresní hospodářské komory, Regionální hospodářské komory	dosavadní předpisy (zejména zákon o HK ČR č. 301/1992 Sb.) + NOZ - lze zřídit nové OHK či RHK

4. POSTAVENÍ KOMOR

- **Zákon č. 301/1992 sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky není NOZ nijak dotčen.**

Vzhledem k tomu, že je postavení komory upraveno samostatným zvláštním zákonem, nevztahují se na něj ustanovení zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích, tedy ZOK). Zákon o komoře výslovně stanoví, že komory jsou právními osobami¹, které se zapisují do obchodního rejstříku (rejstříkem se rozumí označení registru osob, zatímco seznamem se rozumí označení registru věcí).

- **Tudíž v souladu s NOZ jsou komory jednak právními osobami, tedy se na ně užití ustanovení NOZ o právnických osobách² a obecná ustanovení o korporacích³, jednak jsou podnikateli a užití se na ně ustanovení o podnikatelích⁴.**

Podnikatelem je komora vždy, kdy vůči třetí straně jedná při výkonu činnosti za účelem dosažení zisku, a to na základě živnostenského nebo jiného oprávnění. Tedy pokud jedná v rámci svého podnikání.

¹ § 2 odst. 4 zákona o komoře

² § 118 – 209 NOZ

³ § 210 – 213 NOZ

⁴ § 420 – 435 NOZ

Příklad: Pokud je komora vlastníkem živnostenského oprávnění, bude při výkonu činnosti, ke které je jím oprávněna, vždy podnikatelem. Pokud bude vystupovat mimo tuto činnost, bude pouze právníčkou osobou, nikoliv podnikatelem.

Nadále tedy, pokud budou zmiňováni podnikatelé nebo právnické osoby, jsou tyto zmínky použitelné i na komory založené podle zákona o komoře.

Příklad: Hospodářská komora České republiky, Okresní hospodářské komory

- **Komory založené podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, jako zájmová sdružení právnických osob zůstávají zájmovými sdruženími ve smyslu původní úpravy.**

V souladu s NOZ jsou právnickými osobami⁵. Jejich vnitřní poměry se nadále řídí zrušeným občanským zákoníkem⁶. Tyto komory se mohou dobrovolně stát (mohou se transformovat na) spolky ve smyslu NOZ (§ 214 – 302 NOZ). Zájmová sdružení jsou nadále zapsána ve spolkovém rejstříku vedeném krajským soudem příslušným podle sídla zájmového sdružení.

Příklad: Krajské hospodářské komory

5. SMÍŠENÉ OBCHODNÍ KOMORY

NOZ také ruší zákon č. 42/1980 Sb., o hospodářských stycích se zahraničím. Podle zvláštního přechodného ustanovení § 3052 NOZ se právnické osoby založené podle tohoto zákona, tedy i smíšené obchodní komory, nadále řídí tímto zákonem, další smíšené obchodní komory však založit nelze. Smíšené komory se mohou transformovat na spolky podle NOZ. Transformace však není povinná. Na transformaci se použijí ustanovení NOZ o přeměně právní formy právnických osob.

Příklad: Rusko - Česká smíšená obchodní komora

6. KOMORY JAKO PRÁVNICKÉ OSOBY I PODNIKATELÉ

Statutární orgány, stejně jako vnitřní uspořádání orgánů komor a jejich stanovy se nemění. Není třeba tedy měnit vnitřní dokumenty nebo podnikat další právní kroky.⁷ Výklad jednání a odpovědnost statutárních orgánů se však bude posuzovat podle NOZ.

Jelikož jsou komory právnickými osobami dle NOZ, je třeba na ně vztáhnout ustanovení NOZ dotýkající se obecné úpravy právnických osob. Stejně tak pokud jsou podnikateli, je třeba na ně vztáhnout obecnou úpravu podnikatelů.

6.1. PRÁVNICKÉ OSOBY

Právnické osoby vznikají dnem zápisu do veřejného rejstříku, v případě podnikatelů a dalších zákonem stanovených osob zpravidla zápisem do obchodního rejstříku. Podle § 421 platí, že se každá

⁵ Dle ust. § 20i zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve spojení s ust. § 3029 odst. 1 NOZ

⁶ § 3051 NOZ

⁷ § 3053 NOZ

právní osoba zapsaná do obchodního rejstříku považuje zároveň za podnikatele a užijí se na její právní vztahy a poměry také ustanovení upravující postavení a činnosti podnikatele⁸.

- **Právní osoba se nemůže vůči třetím osobám domáhat nesprávnosti údajů zapsaných ve veřejném rejstříku (obchodní rejstřík, ev. spolkový rejstřík).**

Pokud tedy reálně dojde ke změně údaje/skutečnosti zapsané v příslušném rejstříku, je právní osoba povinna o této změně bezodkladně informovat rejstříkový soud. Soud bez odkladu oznámenou změnu do rejstříku zapíše.

Proti osobě, která právně jedná důvěřujíc údaji zapsanému do veřejného rejstříku, nemá ten, jehož se zápis týká, právo namítnout, že zápis neodpovídá skutečnosti. Takové jednání tedy bude komoru zavazovat.

Oproti původní úpravě nyní dle NOZ již za právní osobu nejedná přímo statutární orgán, ale člen orgánu právní osoby danou právní osobu pouze zastupuje.

- **Z důvodu užití této nové konstrukce se na veškerá jednání orgánů právní osoby užijí obecná ustanovení o zastoupení a jednání za právní osobu.**

Za právní osobu může jednat i její zaměstnanec, je-li to obvyklé vzhledem k jeho pracovnímu zařazení⁹. Pro posouzení této skutečnosti je rozhodující stav, jaký se jeví veřejnosti. Z toho důvodu považujeme za účelné označovat funkce zaměstnanců ve společnosti tak, aby z jejich pojmenování bylo alespoň dovoditelné, ohledně kterých záležitostí popř. do jaké míry je zaměstnanec oprávněn jednat. Omezit oprávnění jednat za právní osobu lze vnitřním předpisem vydaným právní osobou. Toto omezení má však účinky vůči třetím osobám pouze tehdy, pokud jim je známo. Je tedy vhodné zvážit zapsání příslušné informace o vnitřním předpisu, resp. omezení oprávnění jednat do kolonky „ostatní skutečnosti“ zapisované do obchodního rejstříku, pakliže to příslušné právní předpisy a faktický postup rejstříkového soudu umožní.

***Příklad:** Právní osoba vnitřním předpisem určí, že za ni může vůči třetím osobám jednat ze všech zaměstnanců pouze obchodní ředitel. Pokud za ni jedná jiný zaměstnanec a osoba, se kterou jedná, neví o tomto vnitřním předpisu, bude z takového jednání zaměstnanec stále odpovědná právní osoba, jako by jednala sama. Tím není dotčena odpovědnost zaměstnance za škodu, kterou tímto způsobí.*

Pokud třetí osoba jedná v dobré víře, že jednající zaměstnanec byl k takovému jednání oprávněn, je z jednání zaměstnance zavázaná právní osoba.

Na jednání statutárních orgánů komor vůči třetím osobám se použijí obecná ustanovení NOZ o jednání za právní osobu (§ 161 – 167 NOZ) a ustanovení NOZ o zastoupení (§ 436 - 440). Pokud člen orgánu právní osoby jedná jejím jménem, je povinen uvést u svého podpisu funkci, kterou zastává a název právní osoby.

⁸ § 420 – 435 NOZ

⁹ ust. § 166 NOZ

- **NOZ rovněž rozlišuje kolektivní a individuální orgány právnických osob. Je-li orgán kolektivní, rozhoduje o záležitostech právnické osoby ve sboru. Nicméně dále platí, že je-li působnost jednotlivých členů rozdělena podle určitých oborů, může rozhodovat každý člen samostatně, nicméně toto rozdělení působnosti nezbavuje další členy povinnosti dohlížet, jak jsou záležitosti spravovány.** ¹⁰ Pokud je statutární orgán kolektivní, je za něj oprávněn jednat každý člen samostatně, nestanoví-li stanovy nebo zakládací listina jinak. Pokud právnickou osobu zastupuje člen jejího orgánu způsobem, který je zapsán ve veřejném rejstříku, nemůže se právnická osoba dovolat neplatnosti takového jednání z důvodu absence povolení nebo usnesení či dokonce existence zákazu nejvyššího orgánu ohledně takového konkrétního případu jednání.
- Člen statutárního orgánu může právnickou osobu zastupovat ve všech záležitostech. Pokud je v čele právnické osoby kolektivní orgán (např. výkonná rada), jedná vůči zaměstnancům osoby pouze jeden člen orgánu. Pokud takový člen není určen, jedná vůči zaměstnancům předseda orgánu.
- Členem voleného orgánu právnické osoby (komory) nesmí být osoba, jejíž úpadek byl osvědčen v insolvenčním řízení a od skončení tohoto insolvenčního řízení neuplynuly alespoň tři roky, ledaže s tím souhlasí ten, kdo ji do daného orgánu ustavil.

Pokud je úpadek člena orgánu osvědčen v insolvenčním řízení, musí to daný člen neprodleně oznámit tomu, kdo jej ustavil do funkce. Pokud to neoznámí, může se kdokoli, kdo na tom má právní zájem, domáhat, aby člena z funkce orgánu odvolal soud. To neplatí, rozhodl-li příslušný orgán o setrvání dané osoby ve funkci.

- **Pokud nemá statutární orgán právnické osoby potřebný počet členů nutný k přijímání rozhodnutí, jmenuje na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem, zbývající členy soud.**

Chybějící členy jmenuje soud na dobu, než budou noví členové povolání postupem dle zakladatelského právního jednání. Jinak (např. nedojde-li k návrhu a soud se o nemožnosti rozhodování statutárního orgánu při své činnosti dozví), jmenuje soud právnické osobě opatrovníka¹¹.

- **Pokud jsou zájmy člena statutárního orgánu v rozporu se zájmy právnické osoby, může soud i bez návrhu určit právnické osobě opatrovníka v případech, kdy není jiný člen statutárního orgánu oprávněný právnickou osobu zastupovat.**

Opatrovníkem právnické osoby může soud jmenovat jen osobu, která splňuje podmínky stanovené pro způsobilost být členem statutárního orgánu. Opatrovníka může určit rovněž zakladatelské právní jednání (např. stanovy).

- **Každý, kdo přijme funkci člena voleného orgánu, se zavazuje vykonávat funkci s nezbytnou loajalitou, s potřebnými znalostmi a pečlivostí (péče řádného hospodáře).**

¹⁰ § 156 NOZ

¹¹ § 165 NOZ

Nedbalého jednání (jednání v rozporu s povinnostmi člena orgánu) se dopouští i ten, kdo přijme funkci v orgánu nebo v takové funkci setrvá, i když ví, že není schopen vykonávat ji s péčí řádného hospodáře. Důkazní břemeno leží na statutárním orgánu, tedy pokud se objeví podezření, že orgán nejednal s péčí řádného hospodáře, musí své jednání obhájit právě on sám.

- **Každý člen voleného orgánu právnické osoby odpovídá dané osobě za škodu, kterou jí způsobil porušením svých povinností při výkonu funkce.**

Pokud člen voleného orgánu nenahradí právnické osobě škodu, kterou jí způsobil, ručí věřiteli právnické osoby za její dluh v rozsahu, v jakém škodu nenahradil, v případě, že se jí věřitel nemůže domoci na právnické osobě.

Pokud člen voleného orgánu ze své funkce odstoupí, jeho funkce zaniká uplynutím dvou měsíců ode dne, kdy bylo odstoupení doručeno.

Stanovy, nebo jiné zakladatelské dokumenty mohou připouštět hlasování i jinak, než pouze při zasedání orgánu, například formou elektronické komunikace, není-li tato úprava stanov či jiného zakladatelského dokumentu v rozporu se základními zásadami NOZ, zejména s ust. §§ 3 a 6. Člen kolektivního orgánu, který s rozhodnutím nesouhlasí, má právo na uvedení nesouhlasného stanoviska v zápisu z jednání. Pokud bylo rozhodnutí přijato za nepřítomnosti některého člena orgánu, je oprávněn se o takovém rozhodnutí dozvědět a znát jeho znění.

6.2. PODNIKATELÉ

Obecná úprava podnikatelů je obsažena v ust. § 420 – 435 NOZ.

- **Podnikatelem je osoba, která samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo jiným způsobem a činí tak soustavně se záměrem dosažení zisku¹².**

Za podnikatele se obecně považují všechny osoby zapsané v obchodním rejstříku¹³. Pro účely ochrany spotřebitelů se úprava podnikatelů vztáhne i na osoby, které uzavírají smlouvy související s jejich obchodní, výrobní nebo podobnou činností¹⁴.

Jméno, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku, je jeho obchodní firmou a podnikatel je povinen v obchodních vztazích vystupovat právě pod svou obchodní firmou. Podnikatel nesmí mít víc obchodních firem. Obchodní firma nesmí být zaměnitelná s jinou obchodní firmou ani nesmí působit klamavě. Obchodní firmu (jméno) může podnikatel prodat a kupující je poté oprávněn tuto obchodní firmu používat. Původní majitel k ní pozbývá práva.

- **Sídlem podnikatele je adresa uvedená v obchodním rejstříku.**

¹² Ust. § 420 odst. 1 NOZ

¹³ Ust. § 421 odst. 1 NOZ

¹⁴ Ust. § 420 odst. 2 NOZ

Přestože podnikatel běžně uvádí jako své sídlo jinou adresu, než je zapsaná, může mu třetí osoba zaslat písemnosti na jeho adresu zapsanou v obchodním rejstříku i na adresu, kterou uvádí v rámci obchodního styku. Podnikatel se nemůže vůči takové třetí osobě bránit tvrzením, že danou adresu neužívá.

***Příklad:** Podnikatel uvádí na svých vizitkách a na svých internetových stránkách jinou adresu, než má zapsanou v obchodním rejstříku. Pokud mu však některý z partnerů zašle zásilku na sídlo zapsané v obchodním rejstříku, nemůže se podnikatel bránit, že mu nebyla doručena, a že o zásilce neví. Navíc platí vyvratitelná právní domněnka doby dojití¹⁵ o tom, že zásilka došla adresátovi třetí pracovní den po jejím odeslání.*

- **Podnikatel může vůči třetím osobám vystupovat sám svým jménem, nebo za něj mohou jednat:**
 - a) osoba, kterou tím pověří,
 - b) osoba, kterou pověří vedením obchodního závodu,
 - c) osoba v jeho provozovně,
 - d) u právnické osoby její zaměstnanec, je-li to obvyklé vzhledem k jeho činnosti.

Ad b) – c) se vztahuje pouze na podnikatele při výkonu jejich podnikatelské činnosti. Pokud třetí osoba jedná v dobré víře, že výše uvedené osoby mohou za podnikatele jednat, nemůže se podnikatel vůči třetí osobě dovolávat toho, že dané osoby překročily svá oprávnění. Tím není dotčena odpovědnost osob jednajících za podnikatele, za škodu nebo odpovědnost podle jiného předpisu¹⁶.

- **Podnikatel nesmí svou odbornou kvalifikaci nebo postavení zneužít vůči „slabší straně“, kterou se nejčastěji rozumí osoba, která vstupuje do hospodářských vztahů s podnikatelem mimo své vlastní podnikání, pokud tedy podniká. V souladu s novou koncepcí NOZ však není vyloučena ani situace, kdy „slabší stranou“ může být malý či střední podnikatel.**

***Příklad:** Typicky však půjde o spotřebitele - může ale jít i o podnikatele, který ovšem nevystupuje v souvislosti se svým podnikáním. Například při dojednávání stavby svého soukromého domu.*

Tato povinnost je specifická pro podnikatele. Pokud tedy v daném případě komora nejedná jako podnikatel, tato povinnost se neužije.

- **Na svých obchodních listinách a internetových stránkách musí podnikatel uvádět své jméno a sídlo. Na obchodních listinách dále i údaj o jeho zápisu do veřejného rejstříku, tedy obchodního rejstříku, živnostenského rejstříku nebo jiné evidence¹⁷.**

U obchodního rejstříku se uvede název soudu, oddíl, vložku a IČO. U ostatních rejstříků uvede relevantní údaje umožňující jeho bezpečnou identifikaci, respektive vyhledání v tomto veřejném rejstříku.

¹⁵ § 573 NOZ

¹⁶ PŘ. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

¹⁷ Ust. § 435 odst. 1 NOZ

Ve smyslu ust. § 7 odst. 2 ZOK je zavedena povinnost pro akciové společnosti založit a provozovat vlastní webové stránky.

Příklad: Pokud podnikatel vlastní internetové stránky a nemá na nich uvedené údaje, musí je na stránky doplnit. Jinak se vystavují riziku udělení pokuty.

- **Osoba, která vystupuje jako podnikatelův zástupce při provozu obchodního závodu, nesmí bez souhlasu podnikatele činit na vlastní nebo cizí účet nic, co spadá do oboru obchodního závodu¹⁸.**

NOZ tak zavádí obecný zákaz konkurence. V případě jeho porušení lze uvažovat o uplatnění sankčních následků jako je postoupení práva na odměnu či náhrada škody.

7. POSTAVENÍ SPOLEČENSTEV A JINÝCH OBČANSKÝCH SDRUŽENÍ

Materii občanských sdružení dříve upravoval zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Tento zákon pozbývá účinnosti dne 1. 1. 2014 právě na úkor NOZ.

- **NOZ nezná pojem „občanské sdružení“, ale používá pojem „spolek“, kdy definice spolku v § 214 odst. 1 NOZ je velmi podobná současné definici občanských sdružení, která je však v současné úpravě rozprostřena v několika úvodních ustanoveních zákona o sdružování občanů.**

Tedy pojem „sdružení“ (resp. občanské sdružení) je nahrazen pojmem „spolek“, kdy úprava pravidel zakládání spolků a jejich vnitřní organizace je velmi podobná současné úpravě občanských sdružení. Již vzniklá a fungující občanská sdružení NOZ výslovně transformuje do spolků. K dané změně dochází na základě zákona, není tedy nutné znovu registrovat nebo jinde ohlašovat existenci jednotlivých občanských sdružení. K vedení spolkového rejstříku je příslušný krajský soud podle sídla spolku. Na daný krajský (rejstříkový) soud tedy ze zákona přejde již existující registr občanských sdružení spolu s veškerými v něm obsaženými daty. Tato data budou mezi ministerstvem vnitra a příslušnými rejstříkovými soudy předána bez potřeby součinnosti jednotlivých sdružení.

- **NOZ však již požaduje uvedení právní formy v názvu spolku¹⁹, tedy uvedení, že jde o spolek a to do dvou let²⁰ ode dne nabytí účinnosti NOZ (danou povinnost lze dovodit z obecného ustanovení o právnických osobách v § 132 odst. 2 NOZ, mezi něž se řadí i spolky dle NOZ).**

Tuto změnu je nutné provést ve stanovách a dalších vnitřních dokumentech, následně tyto dokumenty zaslat rejstříkovému soudu k zápisu změny názvu do spolkového rejstříku, a to do dvou let od nabytí účinnosti NOZ. Mohou existovat výjimky v případě, že je název spolku natolik příznačný, že neuvedení jeho právní formy nevyvolá nebezpečí záměny. Dále ustanovení § 3041 NOZ, které řeší soulad vnitřních dokumentů právnických osob s NOZ stanoví, že všechny právnické osoby (tedy i

¹⁸ § 432 a násl. NOZ

¹⁹ § 216 NOZ

²⁰ § 3042 NOZ

spolky) jsou povinny do tří let od nabytí účinnosti NOZ uvést své vnitřní předpisy do souladu s donucujícími ustanoveními NOZ.

- **Stanovy spolku musí obsahovat přinejmenším:**

- I. **název a sídlo spolku,**
- II. **účel spolku,**
- III. **práva a povinnosti členů vůči spolku, případně jakým způsobem jim budou práva a povinnosti vznikat,**
- IV. **určení statutárního orgánu.**

Doporučujeme uvést ve stanovách také (i) nejvyšší orgán spolku, dále pak (ii) orgán, který bude příslušný k rozhodování o vyloučení člena spolku a také (iii) orgán, který bude moci rozhodnout o odvolání člena spolku proti rozhodnutí o jeho vyloučení. Proti rozhodnutí orgánu spolku o vyloučení člena se může daný člen do tří měsíců domáhat zrušení tohoto rozhodnutí u soudu.

Pokud má konkrétní spolek další orgány neuvedené výše, je nutné dané orgány uvést ve stanovách a rovněž uvést jejich oprávnění a funkce.

- **Velmi významné je uvést ve stanovách podrobnou úpravu pravidel svolávání a jednání členské schůze spolku.**

Pokud totiž stanovy nestanoví daná pravidla, užijí se pravidla obsažená v NOZ, konkrétně v § 248 - § 257. Tedy že členská schůze se svolává alespoň jedenkrát do roka a schůze je svolána, požádali o to třetina členů. Pokud je schůze svolána pozdě, musí spolek nahradit členům náklady s tím vzniklé a další ustanovení.

- **Hlavní činností spolku může být pouze činnost směřující k uspokojování zájmů členů spolku. Touto činností nesmí být podnikání.**

Spolky sice mohou provozovat podnikání, ovšem pouze jako vedlejší výtěžnou činnost, tj. nikoliv v rámci hlavní činnosti spolku a zisk musí být použit ke spolkové činnosti a správě spolku.

Předně NOZ nově stanoví povinnost uvést ve stanovách spolku jeho statutární orgán a práva a povinnosti členů vůči spolku.

- **Orgány spolků jsou statutární orgán a nejvyšší orgán. Tyto orgány mohou splývat v jeden. Důrazně doporučujeme určit přímo ve stanovách kdo, nebo co, je nejvyšším orgánem a co, nebo kdo je statutárním orgánem spolku.**

Příklad: Nejvyšším orgánem spolku je členská schůze. Statutárním orgánem je prezident spolku.

Pokud stanovy nestanoví jinak, je nejvyšším orgánem členská schůze. Změn, které se musí promítnout do vnitřních předpisů spolků je mnoho, ovšem zde záleží výhradně na vnitřních předpisech jednotlivých spolků, především na jejich rozsahu a podrobnosti. Kolize současných vnitřních předpisů s NOZ je tedy třeba řešit individuálně.

- **Ustanovení vnitřních dokumentů jednotlivých spolků, která jsou v rozporu s donucujícími ustanoveními NOZ, pozbývají účinnosti již ode dne nabytí účinnosti NOZ.**

Příklad: *Pokud současné stanoví stanoví, že: „Pouze člen sdružení je oprávněn obrátit se na soud s žádostí o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu sdružení“ pozbude takové ustanovení stanov účinnosti a namísto něj se použije ustanovení zákona, konkrétně § 258 NOZ, které stanoví, že i třetí osoby (pokud prokážou zájem hodný právní ochrany), se mohou obrátit na soud v případě, že mají za to, že rozhodnutí orgánu spolku je v rozporu se zákonem nebo stanovami.*

Tedy, přestože zákon dává spolkům tříletou lhůtu na úpravu vnitřních dokumentů, sám přebírá úpravu těch pasáží vnitřních dokumentů, které jsou s ním v rozporu a sám tím vnitřní poměry a organizaci spolků mění.

V současnosti se zveřejňují pouze údaje o názvu, datu vzniku, identifikačním čísle a sídle. Vzhledem k tomu, že se na spolky podle NOZ použijí obecná ustanovení o právnických osobách, budou nově o spolcích zveřejňovány stejné údaje, jako v obchodním rejstříku, tedy sídlo, statutární orgán, jeho členové a jejich osobní údaje, způsob jednání za spolek, účel spolku, rozsah jeho vedlejší hospodářské činnosti a další. Orgán, který vede veřejný rejstřík, dané údaje doplní sám, pokud jsou mu známy (například ze současné registrace nebo stanov). Pokud dané informace nedohledá, jsou samy spolky povinny takové údaje doplnit rovněž do tří let ode dne nabytí účinnosti NOZ.

Stejně tedy jako u ostatních právnických osob se na spolky užijí ustanovení o důvěře třetích osob v údaje zapsané v rejstříku. Viz příslušná část tohoto dokumentu o právnických osobách.

- **Pokud spolek vede seznam členů, je oprávněn jej zveřejnit pouze se souhlasem jednotlivých členů.**

Pokud jim není udělen, lze zveřejnit neúplný seznam s členy, kteří se zveřejněním souhlasili. Musí být ale zřejmé, že seznam je neúplný. Každý člen má nárok na kompletní výpis o své osobě ze seznamu členů spolku.

- **Spolek může zřídit jako fakultativní orgány rovněž kontrolní komisi a rozhodčí komisi.**

8. HOSPODÁŘSKÁ SOUTĚŽ

Podnikatelé, ovšem i jiné podnikající subjekty nebo subjekty vyvíjející hospodářskou činnost (i spolky), pokud vystupují v rámci hospodářské činnosti, účastní se tím hospodářské soutěže. Pravidla pro soutěžení v rámci hospodářské soutěže upravuje NOZ v § 2972 – 2990.

- **Své postavení v soutěži nesmí její účastník zneužívat nebo v soutěži omezovat ostatní soutěžitele. Kdo v hospodářském styku jedná v rozporu s dobrými mravy soutěže, dopouští se nekalé soutěže v případě, že takové jednání může způsobit škodu nebo jinou újmu u spotřebitele nebo soutěžitele.**

Nekalou soutěží se rozumí zejména:

- a) **klamavá reklama,**
- b) **klamavé označování zboží a služeb,**
- c) **vyvolání nebezpečí záměny,**
- d) **parazitování na pověsti závodu, výrobku, či služeb jiného soutěžitele,**

- e) **podplácení,**
- f) **zlehčování,**
- g) **srovnávací reklama, pokud není dovolena jako přípustná,**
- h) **porušení obchodního tajemství,**
- i) **dotěrné obtěžování, a**
- j) **ohrožení zdraví a životního prostředí.**

Klamavá reklama je taková reklama, která:

- I. **souvisí s podnikáním nebo povoláním,**
- II. **sleduje podporu odbytu vlastních výrobků,**
- III. **klame nebo je způsobilá klamat osoby, kterým je určena, a tím ovlivňuje jejich chování.**

Chováním se zde přirozeně myslí chování spotřebitelů jakožto zákazníků.

Klamavé označování zboží a služeb je označení způsobilé vyvolat mylnou domněnku, že jím označené zboží nebo služba:

- a) **pocházejí z určité oblasti nebo místa,**
- b) **pocházejí od určitého výrobce,**
- c) **vykazují zvláštní charakteristický znak nebo jakost,**
- d) **vykazují zvláštní vlastnost.**

Zde nerozhoduje, jestli bylo označení uvedeno na obalu výrobku, ve faktuře, doprovodných dokumentech apod. Klamavé mohou být i údaje, běžně používané v hospodářském styku nebo údaje pravdivé, které ovšem ve spojení s dalšími údaji mohou ve svém sousledu klamat.

Vyvolání nebezpečí záměny je užití jména osoby nebo zvláštního označení závodu, užívaných po právu jinými účastníky soutěže.

Parazitování na pověsti je zneužití pověsti závodu nebo výrobku, či služby jiného soutěžitele za účelem získání prospěchu pro vlastní, nebo cizí podnikání.

U **podplácení** postačí nabídnout členovi orgánu nebo zaměstnanci soutěžitele jakýkoliv prospěch (nemusí jít nutně o peníze) za účelem získání na úkor takového soutěžitele, pro sebe nebo pro jiného, výhodu.

Zlehčování se rozumí jednání, kterým soutěžitel rozšiřuje o výrobcích, výkonech nebo službách jiného soutěžitele nepravdivé údaje, přičemž takové jednání může přivodit soutěžiteli újmu. Zlehčování je i uvádění pravdivých údajů, pokud mohou způsobit druhému soutěžiteli újmu. To neplatí, pokud je takové rozšiřování obranou proti předchozímu jednání soutěžitele.

Porušením obchodního tajemství je prozrazení nebo zneužití obchodního tajemství, které se konkrétní osoba dozvěděla v souvislosti s pracovním poměrem, členstvím orgánu nebo obdobným vztahem k soutěžiteli, nebo protiprávním jednáním.

Dotěrné obtěžování je sdělování údajů o soutěžiteli nebo jeho výrobcích (službách) s využitím telefonu, faxu, e-mailu, přestože si příjemce taková sdělení nepřeje. Stejně tak je dotěrným obtěžováním případ, kdy původce (odesílatel údajů) o sobě zamlčí údaje umožňující příjemci sdělení taková sdělení zakázat. Za dotěrné obtěžování se nepovažuje rozesílání reklamy podnikatelem na vlastní zboží osobám, které mu adresu poskytnuly v souvislosti s koupí jeho zboží nebo služeb za podmínky, že jsou vždy upozorňovány na možnost takové zaslání zakázat a jak tak mají učinit.

Ohrožením zdraví nebo životního prostředí je jednání, kterým soutěžitel zkreslí podmínky hospodářské soutěže tím, že vyrábí nebo uvádí na trh výrobky, u kterých nedodržel postupy na ochranu životního prostředí a zdraví obyvatel, aby tak získal prospěch na úkor jiného soutěžitele.

- **Každý, kdo je dotčený nekalými soutěžními praktikami, může vůči rušiteli požadovat, aby se svého jednání zdržel, nebo aby odstranil závadný stav. Může také požadovat přiměřené zadostiučinění, náhradu škody a vydání toho, oč se soutěžitel obohatil.**

V případech, kdy se proti nekalé soutěži brání spotřebitel a jde o případy klamavé reklamy, klamavého označení zboží nebo služeb, srovnávací reklamy, vyvolání nebezpečí záměny a ohrožení zdraví nebo životního prostředí musí rušitel soutěže prokázat, že se nekalé soutěže nedopustil. Tedy zde zákon stanoví primární povinnost rušitele k prokázání toho, že se nedopustil nekalé soutěže.

9. ABSOLUTNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA – VLASTNICTVÍ A DALŠÍ

- **Vlastnictvím se rozumí právo vlastní věc držet, užívat, zcizit a libovolně s ní v mezích zákona nakládat, a jiné osoby z toho vyloučit.**
- **Věcná práva k cizím věcem jsou práva obdobná vlastnickému, která zatěžují věc ve vlastnictví třetí osoby.**

Právo stavby je jedním z nových institutů NOZ. Jedná se o právo zřizovatele zřídit na cizím pozemku stavbu. Právo stavby je věc nemovitá a zapisuje se do katastru nemovitostí, stejně jako vlastnické právo k nemovitosti a jiná práva. Právo stavby lze zřídit jen jako dočasné, a to nejdéle na 99 let.

Příklad: Územně samosprávný celek bude chtít zřídit novou silnici spojující novou městskou zástavbu s městem. Místo toho, aby museli vykoupit veškeré pozemky, na kterých by měla cesta stát, mohou zřídit právo stavby a silnici postavit na pozemcích bez nutnosti odkupovat jednotlivé pozemky od jejich majitelů.

Věcná břemena ukládají majiteli nemovitosti povinnost něčeho se zdržet, něco strpět nebo něco vykonat ve prospěch třetí osoby, tedy osoby, které dané věcné břemeno svědčí. Dělí se na služebnosti a reálná břemena.

Služebností se rozumí povinnost vlastníka věci se vůči jinému něčeho zdržet, či něco strpět.

Příklad: Právo cesty, právo pastvy, služebnost inženýrské sítě, právo průhonu dobytka.

Reálným břemenem je povinnost vlastníka nemovité věci něco někomu jinému dávat nebo něco konat.

Příklad: Závazek vzdát se náhrady v případě vzniku na její nárok v budoucnosti nebo třeba povinnost udržovat cizí studnu.

Mezi právy k věcem cizím nelze opomenout zástavní právo a zadržovací právo, což jsou instituty obsažené rovněž v původním občanském zákoníku.

9.1. ZMĚNY U PRÁV K NEMOVITOSTEM

- **Stavba je součástí pozemku. Pokud stavba a pozemek, na kterém stojí, mají stejného vlastníka, stavba se stává součástí pozemku a není nadále samostatnou věcí.**

Pokud má stavba a pozemek jiného vlastníka, mají vůči sobě navzájem předkupní právo k dané nemovitosti. Dané právo lze zapsat do katastru nemovitostí. Dále od 1. 1. 2014 lze zřídit a mít stavbu na pozemku jiného vlastníka jen na základě práva stavby, nebo jiného věcného práva k cizí věci. Nelze již tedy prodat zvlášť budovu a pozemek pod ní.

- **Lze nabýt vlastnictví k nemovitosti od nevlastníka. Kdo koupí nemovitost od osoby zapsané v katastru jako vlastník, stává se oprávněným vlastníkem, i když prodávající ve skutečnosti nebyl vlastníkem:**
 - I. katastrální úřad vždy nejpozději den po podání návrhu na vklad do katastru uvědomí o této skutečnosti vlastníka nemovitosti (poštou, e-mailem, datovou schránkou, SMS). O povolení vkladu nerozhodne úřad dříve než po 21 dnech od podání.
 - II. pokud dochází k zápisu bezdůvodně (např. podvodem), musí vlastník nejpozději do 1 měsíce od obdržení zprávy nechat zapsat poznámku spornosti do katastru nemovitostí.
 - III. pokud vlastník nezapíše poznámku spornosti, může o nemovitost přijít, pokud ji od neoprávněného vlastníka někdo v dobré víře koupí. Jakmile je zapsána poznámka spornosti, nemůže být kupující v dobré víře.

- **Do katastru nemovitostí je možné zapsat k nemovitosti nově více druhů práv.**

Zejména lze jmenovat právo stavby, nájemní právo, pacht, věcné břemeno (služebnost nebo reálné břemeno), zástavní právo, zákaz zcizení nebo zatížení věci, právo zpětné koupě či prodeje, předkupní právo, výhrada vlastnického práva a další.

9.2. ZMĚNY V ZÁSTAVNÍM PRÁVU

- **Pokud někdo dá cizí (např. ukradenou) věc do zastavárny (zastavárenský závod), má vlastník takové věci právo na vydání této věci od zastavárny, pokud prokáže, že věc např. ztratil nebo o ni přišel v důsledku úmyslného trestného činu.**

V případě, že se zástavní právo poskytuje k zajištění již splatného dluhu, je možné sjednání propadné zástavy nebo prodeje zástavy libovolným způsobem. To však neplatí, pokud věc dává do zástavy spotřebitel nebo malý, či střední podnikatel. Původním občanským zákoníkem byla propadná zástava výslovně vyloučena.

- **Nově je v NOZ upraven institut uvolněné zástavy.**

Jedná se o případ, kdy zástavní právo zanikne a není ještě vymazáno z veřejného seznamu. Pak může vlastník věci použít zástavu k zajištění jiného dluhu, přičemž pořadí zástavního práva zůstává zachováno. Tedy na místo původního zástavního věřitele se ve stejném záznamu запиše nový zástavní věřitel a nové skutečnosti charakterizující zástavu. To je výhoda pro zástavního věřitele, jelikož pokud na věci vázne více zástavních práv, nastupuje tento věřitel na místo původního a později zapsaná zástavní práva jsou řazena pod ním. Dojde tedy k přednostnímu uspokojení jeho zastavené pohledávky před ostatními věřiteli.

- **Další novinkou je záměna zástavního práva.**

Vlastník zástavy může existující zástavní právo zapsané ve veřejném seznamu použít k zajištění jiného dluhu tím, že dojde ke změně v označení důvodu zápisu zástavního práva, tedy označení zajištěného dluhu. Takto lze postupovat pouze u dluhů ve stejné výši, případně pokud je nový dluh nižší. Pořadí zástavního práva zůstává zachováno, což je opět výhodou pro zástavního věřitele.

9.3. SVĚŘENSKÝ FOND

Svěřenský fond je novinkou NOZ, která je dosti specifická. Jedná se o soubor majetku, který zakladatel svěří do správy svěřenského správce. Z fondu je poskytováno plnění obmyšlenému (příjemci plnění). Po dobu existence svěřenského fondu není majetek do něj zahrnutý ve vlastnictví správce, zakladatele ani obmyšleného. Správu vykonává správce vlastním jménem, na účet fondu a majetek v rámci fondu nelze postihnout exekucí, či v rámci úpadku správce.

10. AKCIOVÁ SPOLEČNOST A SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM

10.1. SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM PODLE ZOK

- **Základní kapitál postačí ve výši 1 Kč.**

Přestože více zákon nepožaduje, je jisté, že takto nízký základní kapitál není věrohodný jednak vůči partnerům dané společnosti, jednak není vhodný, jelikož by se společnost s takto nízkým kapitálem mohla velice brzy dostat do platební neschopnosti. Rovněž dochází ke zrušení povinného vytváření rezervního fondu u společností s ručením omezeným.

- **Ruší se zákaz řetězení SRO.**

Jedna osoba tedy může být jediným společníkem mnoha SRO (původní úprava umožňovala pouze 3 jednočlenné SRO se stejným společníkem).

- **Obchodní podíl může mít formu cenného papíru - kmenového listu.**

S tím je spojen i fakt, že společník může vlastnit více jak jeden obchodní podíl ve společnosti, jelikož čím více kmenových listů bylo vydáno a čím více jich je v rukou jednoho společníka, tím více má obchodních podílů. Podíly společníků mohou v sobě zahrnovat různá práva, lze například zohlednit váhu hlasů, přednostní právo na výplatu zisku a další práva.

10.2. AKCIOVÁ SPOLEČNOST PODLE ZOK

- **Flexibilní úprava práv spojených s akcií.**

Tedy například možnost vydat kusové akcie, což jsou akcie bez jmenovité hodnoty, jejichž hodnota se odvíjí od vydaného množství akcií. Dále je možné vydávat různé druhy akcií s různými právy, obdobně jako u kmenových listů u s.r.o..

Možnost uplatnění systému kumulativního hlasování (nutno uvést ve stanovách), který se uplatní zejména při volbě orgánů a.s.. Pokud se volí více členů orgánů najednou, může akcionář použít více hlasů pro jednoho kandidáta, a tím zvýšit pravděpodobnost jeho zvolení. Tento postup je výhodný pro minoritní akcionáře.

- **Možnost volby systém orgánů:**

- I. **Dualistický systém – představenstvo (statutární orgán) a dozorčí rada (kontrolní orgán).**
- II. **Monistický systém – správní rada (základní zaměření obchodního vedení + dohled na jeho řádný výkon) + statutární ředitel (statutární orgán).**

- **Všechny orgány akciové společnosti mohou být jednočlenné.**

Předseda správní rady může být zároveň statutárním ředitelem (v případě monistického systému může představovat oba orgány jediná osoba tedy, že může existovat de facto jednočlenné řízení). Podstatnou novinkou je, že dozorčí rada již nemusí být z povinné části volena zaměstnanci. Tuto skutečnost je však nutné ošetřit přímo ve stanovách. Stejně tak lze upravit délku funkčního období volených orgánů.

- **Akciové společnosti musejí mít povinně webové stránky.**

Na těchto stránkách jsou povinny zveřejňovat informace, které jim ukládá ZOK. Z toho důvodu, za účelem zamezení pochybností, doporučujeme uvést adresu webových stránek akciové společnosti do ostatních skutečností zapisovaných do obchodního rejstříku.

Příklad: Informace o datu a místě konání valné hromady se povinně zveřejňují na stránkách společnosti.

10.3. ZAKLÁDACÍ DOKUMENTY SPOLEČNOSTÍ – JE NUTNÉ PROVÉST ZMĚNY?

- **Od 1. 1. 2014 se právní poměry dříve vzniklých obchodních společností řídí (v tomto pořadí dle přednosti):**

1. pravidly ZOK, od kterých se nelze odchýlit, a v další řadě
 2. pravidly uvedenými ve stávajících stanovách, či společenských smlouvách, a v další řadě
 3. v otázkách práv a povinností společníků pravidly bývalého obchodního zákoníku, a v další řadě
 4. ostatními pravidly dle ZOK.
- **Doporučujeme všem obchodním společnostem, aby si nechaly na míru zpracovat nové stanovy či společenskou smlouvu, a to do 30. 6. 2014.**

Přestože se povinné náležitosti stanov a společenských smluv dle nového ZOK téměř nemění, většina existujících stanov a společenských smluv však obsahuje nepovinné náležitosti, ve kterých k určitým změnám může docházet. Je časově i ekonomicky efektivnější vytvořit nové stanovy, či spol. smlouvu v souladu s ZOK a za účasti odborníků. Bylo by neefektivní, rizikové a nákladné snažit se identifikovat v konkrétních případech ustanovení, které je třeba změnit.

- **Pokud stanovy, či společenská smlouva nebudou do 30. 6. 2014 v souladu se ZOK, soud může společnost zrušit.**
- **Ve stanovách lze zvolit, že se veškeré poměry a.s. budou nadále řídit právě ZOK. Pokud to společnost neudělá, aplikují se některá ustanovení předchozí úpravy, což může přinášet nemalé důsledky pro fungování společnosti. Proto lze pouze doporučit změnu stanov společnosti a podřídit je plně ZOK.**

11. STATUTÁRNÍ ORGÁNY OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ

11.1. ODPOVĚDNOST (UPLATNÍ SE I NA ČLENY DOZORČÍCH A JINÝCH ORGÁNŮ)

- **Statutární orgán obchodní korporace má povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.**

Zde se obecně užíje úprava právnických osob - viz výše. Tedy vzhledem k tomu, že obchodní korporace jsou právnickými osobami, užití se na ně obecná ustanovení o právnických osobách.

- **Statutární orgán odpovídá za škodu, která vznikne porušením péče řádného hospodáře a zároveň je povinen vydat prospěch, který získal takovým porušením.**
- **Statutární orgán se může odpovědnosti zprostit, jen pokud prokáže, že jednal s péčí řádného hospodáře, tedy že jednal:**

- I. pečlivě,
- II. s potřebnými znalostmi a
- III. loajálně

Důkazní břemeno je na statutárním orgánu. V případě podnikatelského rozhodování postačí výhrada podnikatelského úsudku (resp. korektiv podnikatelského úsudku), tedy ke zproštění odpovědnosti je nutno prokázat:

- I. **dobrou víru (nebyl důvod pochybovat o důvodech a důsledcích rozhodnutí) – dobrá víra se předpokládá,**

- II. **informovanost** [byly získány veškeré dostupné relevantní informace],
- III. **jednání v obhajitelném zájmu** [jednání mělo být ku prospěchu společnosti] – **nutno např. prokázat, že mělo být dosaženo zisku,**
- IV. **loajalita** [jednání nesledovalo zájmy statutárního orgánu, nebo někoho jiného, **nýbrž pouze zájmy společnosti**] – **předpokládá se.**

Péče řádného hospodáře se posuzuje vzhledem k „péči jiné rozumně pečlivé osoby v pozici orgánu v obdobné situaci“.

- **Člen statutárního orgánu může dostat zákaz výkonu funkce (vyloučení z funkce) v jakýchkoli společnostech až na 3 roky, pokud:**
 - I. **výkon jeho funkce vedl k úpadku společnosti (aktuální statutární orgán), nebo**
 - II. **jeho dosavadní jednání k úpadku zřejmě přispělo (bývalý statutární orgán), nebo**
 - III. **jeho jednání zřejmě přispělo ke snížení majetkové podstaty a poškození věřitelů (statutární orgán nastoupivší až po vzniku úpadku), nebo**
 - IV. **v posledních 3 letech opakovaně a závažně porušoval péči řádného hospodáře (jakýkoliv člen statutárního orgánu – i když nedojde k úpadku).**

Vyloučení se statutární orgán vyhne, pokud prokáže, že vynaložil veškerou péči, kterou by vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba ve stejném postavení.

- **Soud rozhodne, že statutární orgán ručí za splnění závazků korporace, jestliže:**
 - I. **došlo k úpadku a statutární orgán v rozporu s péčí řádného hospodáře nepodnikl vše potřebné a rozumně očekávatelné, nebo**
 - II. **osoba poruší zákaz výkonu funkce (uložený vyloučením).**

11.2. SMLOUVA O VÝKONU FUNKCE A SOUBĚH FUNKCÍ

Za významné považujeme poukázat na změny v oblasti smluv o výkonu funkce. Tyto smlouvy jsou nyní výslovně upraveny v ZOK jako smluvní typ. Smlouva o výkonu funkce musí být vždy písemná a schválena nejvyšším orgánem společnosti (obvykle valná hromada).

- **Stávající smlouvy o výkonu funkce musejí být přizpůsobeny ZOK do 30. 6. 2014.**

Odměnu nebo jiné plnění za výkon funkce v orgánu společnosti je možné poskytnout pouze na základě:

- I. **schválené smlouvy o výkonu funkce, nebo**
 - II. **zákona, nebo**
 - III. **schváleného vnitřního předpisu společnosti, nebo**
 - IV. **se souhlasem nejvyššího orgánu a s vyjádřením kontrolního orgánu.**
- **Souběh funkcí (např. funkce jednatele a zároveň pracovní vztah) je za určitých podmínek možný, ovšem rizikový.**

Předně mzdové a další nároky musejí být schváleny nejvyšším orgánem s vyjádřením kontrolního orgánu společnosti. Obecně lze uzavřít pracovní smlouvu s orgánem společnosti, ovšem

nikoliv na pozici, kterou vykonává ze své funkce, tedy obchodní vedení společnosti. Pracovní smlouva s druhem práce určeným jako „generální ředitel“ a podobné nelze. Je však možné uzavřít se členem orgánu pracovní smlouvu na jinou pozici, například „IT specialista“ a další. Možnost vykonávat obchodní vedení na základě pracovní smlouvy je dle našeho názoru sporná z důvodu definice závislé práce (zákoník práce) a zákazu omezování odpovědnosti člena orgánu (NOZ/ZOK).

11.3. STŘET ZÁJMŮ

- **Střetem zájmů se rozumí stav, kdy člověk vystupuje na dvou stranách jednoho vztahu, přičemž zájmy těchto stran jsou protichůdné (vztahuje se i na osoby blízké členovi orgánu).**
- **Pokud hrozí riziko střetu zájmů, je člen orgánu povinen bezodkladně o tom uvědomit**
 - I. **orgán, jehož je členem**
 - II. **dozorčí orgán, a není-li ten, pak nejvyšší orgán společnosti**
- **kontrolní orgán nebo nejvyšší orgán mohou v případě střetu zájmů**
 - I. **pozastavit takovému členu orgánu výkon funkce, nebo**
 - II. **Zakázat uzavření smlouvy, která není v zájmu společnosti**

12. UZAVÍRÁNÍ SMLUV – NA CO SI DÁT POZOR?

Základní změnou oproti předchozí úpravě je sjednocení úpravy jednotlivých smluvních typů do jednoho předpisu. Již tedy není nutné některé smlouvy uzavírat podle občanského zákoníku a jiné podle obchodního zákoníku.

- **Úprava NOZ se použije na smlouvy uzavřené po 1. 1. 2014.**

Závazky ze smluv uzavřených před tímto datem se řídí předpisy účinnými v době jejich uzavření, tedy nejčastěji starým občanským zákoníkem nebo obchodním zákoníkem²¹. U některých typů smluv je však výjimka, jsou to:

- a) **Nájemní smlouvy²² – podřizují se režimu NOZ, co se práv a povinností nabytých po 1. 1. 2014 týče. Práva a povinnosti vzniklé před 1. 1. 2014 se posoudí podle dosavadních předpisů.**
- b) **Smlouvy o účtu²³ se podřizují režimu NOZ.**
- c) **Cestovní smlouvy, kde se užije zvláštní pravidlo dle § 3078 NOZ.**

12.1. PRÁVNÍ JEDNÁNÍ

Právní jednání (dříve právní úkon) je právně relevantním projevem vůle jednající osoby, tedy typickým právním jednáním je uzavření smlouvy.

²¹ Ust. § 3028 odst. 3 NOZ

²² Ust. § 3074 NOZ

²³ Ust. § 3077 NOZ

Velkou změnou je pravidlo, že jakékoliv právní jednání je třeba pokládat v pochybnostech spíše za platné, než za neplatné. Dovolávat se tedy neplatnosti právního jednání je tímto značně ztíženo. O to víc je důležité věnovat pozornost průběhu vyjednávání uzavření smlouvy.

- **Pokud je právní jednání nesrozumitelné natolik, že ho nejde vyložit výkladem, nejde o právní jednání. Tuto nesrozumitelnost ale lze dodatečně napravit a obsah jednání vyjasnit.**

Příklad: Pokud dojde k uzavření smlouvy, jejíž obsah bude natolik neurčitý nebo nesrozumitelný, že nebude jasné, co si strany mezi sebou sjednaly, bude možné takovou smlouvu i ústní dohodou stran vyjasnit a tím zhojit její neplatnost (zajistit, aby byla platná). Poté se na smlouvu bude pohlížet, jako by byla od začátku uzavřena správně.

NOZ zná dva typy právního jednání, ze kterého nelze vyvozovat právně relevantní důsledky. Jde o zdánlivé právní jednání, kdy chybí některý z důležitých prvků právního jednání, a neplatné právní jednání, které odporuje zákonu.

- **Ke zdánlivému právnímu jednání se nepřihlíží, nestalo se, pokud:**
 - a) **neexistuje vůle jednajícího** [např. vedení ruky při podpisu], **nebo**
 - b) **vůle zjevně není vážná** [např. nabídka v zjevném žertu]
 - c) **právní jednání je nesrozumitelné** [např. nečitelný text] **nebo neurčité** [např. není zřejmé, která věc se prodává].
- **Právní jednání je neplatné pokud:**
 - I. **odporuje ustanovení zákona, od kterého se vzhledem k jeho smyslu nelze odchýlit** [například nezákonný výpovědní důvod u nájmu bytu];
 - II. **odporuje dobrým mravům;**
 - III. **zavazuje stranu k něčemu nemožnému** [např. snést modré z nebe];
 - IV. **jej činí osoba k jednání nesvéprávná nebo jednající v duševní poruše;**
 - V. **jednající osoba byla donucena hrozbou tělesného nebo duševního násilí** [např. pistolí u hlavy];
 - VI. **nebyla dodržena forma dle zákona nebo dohody stran;**
 - VII. **strana jednala v omylu, do kterého byla uvedena druhou stranou.**

12.2. POSTUP PŘED UZAVŘENÍM SMLOUVY

Závazky mezi stranami vznikají nejčastěji ze smluv. Vždy je třeba brát zřetel na obecnou úpravu právního jednání, nabývání vlastnictví a podobné, kde jsou stanovena pravidla pro přechod vlastnictví a podobné. NOZ je postaveno na zásadě autonomie vůle, tedy umožnění stranám smlouvy sjednat si dle vlastní vůle obsah smlouvy tak, jak jim nejvíce vyhovuje.

- **Každý si může pro své právní jednání (smlouvu) zvolit libovolnou formu, pokud jej v tomto neomezuje zákon. (viz. výše)**

Pro vznik smlouvy není třeba písemné formy, může vzniknout po telefonu, e-mailem nebo dalšími prostředky. Pokud strany uzavřely smlouvu písemně, mohou ji změnit i ústně (§ 564 NOZ). Pokud trvají na tom, aby mohla být smlouva měněna pouze písemně, musí si to v ní výslovně ujednat.

NOZ staví na zásadě silné předsmulvné odpovědnosti. Zejména tedy:

- **Pokud někdo z vlastní iniciativy zahájí jednání o smlouvě nebo v takovém jednání pokračuje, aniž by měl v úmyslu smlouvu uzavřít, odpovídá druhé straně za škodu, která jí v souvislosti s neuzavřením smlouvy vznikla²⁴.**
- **Každá strana jednání o smlouvě musí druhé straně sdělit veškeré relevantní informace související se smlouvou, skutkové a jiné právní skutečnosti tak, aby se druhá strana mohla přesvědčit o úmyslu strany uzavřít danou smlouvu²⁵. Jinak odpovídá za vzniklou škodu.**
- **Pokud je z jednání stran zřejmá vysoká pravděpodobnost, že dojde k uzavření smlouvy a druhá strana takové jednání „na poslední chvíli“ ukončí a k uzavření smlouvy nedojde, odpovídá tato strana druhé straně za škodu jí vzniklou²⁶.**

Této odpovědnosti se může příslušná strana zprostit, jestliže prokáže, že k tomu měla spravedlivý důvod. Prokázat ztrátu z neuzavřené smlouvy není nutné, hradí se ztráta z neuzavřené smlouvy odpovídající obdobným případům (například do výše prodejní marže):

- **Pokud smluvní partner ví o cíli, s jakým smlouvu uzavírá druhá strana a zamlčí jí důležité informace nebo skutečnosti, které by jí od uzavření smlouvy odradily, je povinen nahradit poškozené straně škodu vzniklou uzavřením smlouvy.**
- **Pokud některá ze stran při jednání o uzavření smlouvy sdělí druhé straně důvěrné informace, je druhá strana povinna o nich mlčet. Pokud tyto informace užije ve svůj prospěch a obohatí se tím, vydá vše, oč se obohatila, poškozené straně²⁷, případně nahradí vzniklou újmu.**

12.3. JAK PROBÍHÁ UZAVŘENÍ SMLOUVY?

Základním způsobem uzavření smlouvy je předložení nabídky na uzavření smlouvy druhé straně a její následná akceptace touto stranou.

- **Z návrhu na uzavření smlouvy musí být patrné, že ten, kdo jej činí, má v úmyslu uzavřít smlouvu s adresátem. Musí obsahovat podstatné náležitosti smlouvy tak, aby mohla být smlouva uzavřena jednoduchým bezpodmínečným přijetím, a musí z ní vyplývat závazek stran být tímto návrhem vázány (dále jen jako „nabídka“)²⁸.**

Pokud návrh na uzavření smlouvy nespĺňuje parametry uvedené výše, není nabídkou, ale veřejným příslibem nebo výzvou k podání nabídky.

- **Návrh dodat zboží nebo poskytnout službu učiněný podnikatelem reklamou, v katalogu nebo vystavením zboží se považuje za nabídku s výhradou vyčerpání zásob nebo neschopnosti podnikatele plnit.**

²⁴ Ust. § 1728 odst. 1 NOZ

²⁵ Ust. § 1728 odst. 2 NOZ

²⁶ Ust. § 1729 NOZ

²⁷ Ust. § 1730 odst. 2 NOZ

²⁸ Ust. § 1731 a násl. NOZ

Důrazně proto doporučujeme všem podnikatelům vždy, jakmile činí reklamu, vydávají katalog a podobně, uvést výhradu, že „změna nabídky, či ceny je vyhrazena“.

- **Pokud je nabídka učiněna v přítomnosti druhé strany ústně nebo písemně, musí ji druhá strana bezodkladně přijmout, ledaže si strany sjednají jinak.**

Nabídka vůči nepřítomné osobě učiněná písemně musí být přijata ve lhůtě v ní uvedené nebo ve lhůtě přiměřené. Nabídku lze zrušit nejpozději v okamžiku, kdy je doručena druhé straně. Nabídku lze odvolat ve lhůtě pro její přijetí, pokud strana neoznačila nabídku za neodvolatelnou.

- **Osoba, které je nabídka určena, ji přijme vyjádřením souhlasu s ní navrhovatelí. Mlčení nebo nečinnost neznamenají souhlas.**

Pokud má strana k nabídce dodatky, výhrady nebo jiné změny, jedná se o odmítnutí původní nabídky a o podání protinabídky.

- **Pozor ovšem, přijetí nabídky s dodatkem nebo podmínkou, které podstatně nemění podmínky nabídky, je také přijetím nabídky, pokud to navrhovatel bez zbytečného odkladu neodmítne.**

Přijetí nabídky s odchylkou nebo dodatkem lze přímo v nabídce výslovně vyloučit. Doporučujeme proto na jakékoliv změny nabídky bezodkladně reagovat, ať už v pozitivním nebo negativním smyslu.

- **Doporučujeme rovněž v nabídce uvést, že: „veškeré i drobné změny oproti nabídce musejí být oboustranně výslovně odsouhlaseny, jinak smlouva nevznikne.“**

Přijetí nabídky po termínu určeném pro její přijetí je také přijetím, pokud navrhovatel alespoň ústně vyrozumí druhou stranu, že toto opožděné přijetí akceptuje. Smlouva je uzavřena nabytím účinnosti přijetí nabídky.

- **Pokud je zásilka (např. dopis – právní jednání) odeslána prostřednictvím pošty, má se za to, že byla doručena třetí pracovní den po odeslání (mezistátně 15tý den).**

Pokud je přijetí nabídky doručeno pozdě, avšak odesílatel spoléhal na uvedené lhůty, je druhá strana povinna mu sdělit, že bylo doručeno pozdě, jinak je smlouva uzavřena. Zde je tedy rovněž nutné doporučit bezodkladně reagovat na takové přijetí.

Smluvní partneři se nemusí striktně držet způsobu uzavření smlouvy uvedeného výše, ale k uzavření smlouvy může dojít i faktickou akceptací.

- **Pokud strana navrhne druhé straně uzavřít smlouvu a druhá strana se bez dalšího začne chovat v souladu s návrhem, dojde tímto k uzavření smlouvy²⁹. Záleží však i na praxi, kterou strany v předchozích vztazích mezi sebou zavedly.**

²⁹ Ust. § 1744 NOZ

- Smlouva může být obecně uzavřena i e-mailem, podáním ruky, po telefonu, či jinak neformálně.
- Smlouvu může za podnikatele uzavřít i jeho zaměstnanec, pokud je to u takového druhu zaměstnance obvyklé vzhledem k jeho zařazení nebo funkci – doporučujeme toto upravit vnitřním předpisem (vnitřní předpis umístit na webové stránky a odkaz na něj zapsat do obchodního rejstříku).

12.4. FORMA, OBSAH A ÚČINKY, ZMĚNA OKOLNOSTÍ

Pokud tak nestanoví zákon nebo dohoda stran, může být jednání učiněno v jakékoli formě (písemně, ústně, elektronicky, konkludentně (např. položení zboží na pás a zaplacení), podáním ruky, nebo i jinak). Pokud strany uzavřou smlouvu ústně a jedna z nich vůči druhé v přesvědčení, že její potvrzení zachycuje obsah smlouvy, učiní potvrzení obsahu smlouvy, považuje se smlouva za uzavřenou ve znění tohoto potvrzení, i když vykazuje odchylky od původně ujednaného obsahu. Písemné musejí být zejména smlouvy týkající se věcných práv k nemovitostem.

Požadavek písemné formy je dodržen i při použití elektronických prostředků, které umožňují jednoznačné zachycení obsahu a jednajících osoby. Případy, kdy je nutné učinit právní jednání ve formě veřejné listiny, stanoví zákon vždy výslovně. Pokud se určitá forma vyžaduje pro právní jednání, musí mít stejnou formu i plná moc (to může být zatěžující, pokud se vyžaduje notářský zápis – i plná moc musí mít formu notářského zápisu).

Obsahem smlouvy je obsah nabídky a další práva a povinnosti s ním bezprostředně související. Strany se mohou dohodnout na základních náležitostech smlouvy s tím, že její konkrétní obsah bude teprve určen. Poté se má za to, že takové určení je podmínkou účinnosti smlouvy. Lze dohodnout, že konkrétní obsah smlouvy určí třetí strana nebo soud, přičemž poté se přihlíží k účelu smlouvy. Ustanovení smlouvy mají vždy přednost před obchodními podmínkami.

- **Konkrétní obsah smlouvy lze také určit odkazem na obchodní podmínky a mezi podnikateli lze odkázat na obchodní podmínky vypracované odbornými nebo zájmovými organizacemi.**

Příklad: INCOTERMS, FIDIC apod.

Obchodní podmínky musejí být ke smlouvě přiloženy, nebo musejí být stranám prokazatelně známy. Doporučuje se v případě odkazu na obchodní podmínky ve smlouvě uvést, že: „strany prohlašují, že se s obchodními podmínkami seznámily.“

- **Právo na jednostrannou změnu obchodních podmínek:**
 - a) musí být dohodnuto ve smlouvě či obchodních podmínkách,
 - b) musí být ujednáno způsob oznamování změn,
 - c) zákazník musí mít možnost změny odmítnout a zároveň smlouvu vypovědět,
 - d) výpověď zákazníka nesmí být zatížena žádnou sankcí nebo jinak,
 - e) doporučuje se ujednat rozsah možných změn v OP,
 - f) doporučuje se deklarovat potřebu možné budoucí změny v OP.
- **Ustanovení obchodních podmínek, které druhá strana nemohla rozumně očekávat, je neúčinné, pokud nebylo výslovně přijato.**

Právě takovou „neočekávatelnost“ je nutné posuzovat s ohledem na obsah, způsob vyjádření, srozumitelnost obchodních podmínek, apod. Doporučujeme proto vždy ve smlouvě uvést, která ustanovení obchodních podmínek druhá strana výslovně přijímá (a jejichž znění chápe).

U smluv zavazujících k dlouhodobému nebo opakujícímu se plnění nelze vyloučit situaci, kdy v důsledku změny okolností se plnění smlouvy stane pro jednu ze stran obtížnější. Pokud je změna natolik závažná, že založí hrubý nepoměr v právech a povinnostech stran smlouvy buď:

- a) **neúměrným zvýšením nákladů, nebo**
- b) **neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění smlouvy.**

může dotčená strana iniciovat obnovení jednání o obsahu smlouvy, pokud:

- a) **dotčená strana změnu nemohla rozumně předpokládat ani ovlivnit,**
- b) **změna okolností nastala až po uzavření smlouvy, nebo se o ní až po uzavření smlouvy dozvěděla.**

Obě tyto skutečnosti musí prokázat dotčená strana. Nedohodnou-li se strany na změně smlouvy, rozhodne na návrh jedné z nich soud. Převezme-li jedna strana nebezpečí změny okolností, nemá právo požadovat změnu smlouvy. Doporučujeme dle potřeby do smlouvy (ne)zakomponovat ustanovení „strana přebírá nebezpečí změny okolností“. Dále existuje institut neúměrného zkrácení v rámci smlouvy.

- **Neúměrným zkrácením v rámci smlouvy je, pokud plnění jedné ze stran je v hrubém nepoměru k plnění druhé strany. Zkrácená strana má právo požadovat zrušení smlouvy. To neplatí, pokud:**
 - I. **o nepoměru zvýhodněná strana nevěděla ani nemusela vědět,**
 - II. **zvýhodněná strana plnění doplní do obvyklé hodnoty,**
 - III. **pokud zkrácená strana prohlásí, že:**
 - a. **„se vzdává práva na zrušení smlouvy a přijímá plnění za mimořádnou cenu ze zvláštní obliby“, nebo**
 - b. **„souhlasí s cenou, ať je úměrná či nikoli, a že zná skutečnou cenu plnění“.**

Právo zrušit smlouvu musí být uplatněno do jednoho roku od uzavření, jinak zaniká. Právo zrušit smlouvu nemá podnikatel, který uzavřel smlouvu v rámci podnikání. Dále NOZ obsahuje například jasné vymezení lichvy, co se jí rozumí a jaké jsou její dopady. Tato úprava reaguje na bohatou soudní praxi.

- **Lichvou je smlouva uzavřená v tísní, z nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení, nebo lehkomyšlnosti, v rámci níž jsou vzájemná plnění v hrubém nepoměru. Taková smlouva je neplatná. Neplatnosti se nemůže dovolat podnikatel.**
- **Pokud dojde k uzavření smlouvy na dobu určitou delší než 10 let, přičemž je tak činěno bez vážného důvodu, lze se po uplynutí 10 let domáhat jejího zrušení u soudu.³⁰**

³⁰ Ust. § 2000 NOZ

- **Obchodní zvyklosti mají mezi podnikateli přednost před ustanoveními zákona, od kterých je možné se smluvně odchýlit.³¹**

Doporučujeme podnikatelům preventivně obchodní zvyklosti smluvně vyloučit, pokud jim nejsou známy úplné dopady aplikace takových zvyklostí.

- **Smluvní strany si mohou ve smlouvě stanovit limit, do kterého odpovídají za škodu způsobenou v souvislosti se smlouvou.**

Tato limitace nelze stanovit u smluv se spotřebiteli, respektive u smluv se slabší stranou.

12.5. ZÁNİK SMLUV, ZMĚNA SMLUVNÍ STRANY

NOZ umožňuje převést soubor pohledávek najednou jednou smlouvou, přičemž to dříve nebylo úplně možné. Lze také převést celou smlouvu se souhlasem druhé strany na třetí osobu³². Je rovněž možné uzavřít smlouvu s možností převodu smlouvy rubopisem. Takovou smlouvu lze pak převést na třetí osobu bez souhlasu druhé smluvní strany³³.

Změna obsahu smlouvy je možná pouze se souhlasem druhé smluvní strany a ve formě, v jaké je smlouva uzavřena. Změna obsahu může být buď:

- a) **Novací (§ 1902) – smlouva se zruší a nahradí novou, nebo**
- b) **Narovnáním (§ 1903 a násl.) – strany upraví mezi nimi sporná práva a povinnosti vyplývající ze smlouvy.**

I pokud dojde ke změně obsahu smlouvy nebo dokonce k jejímu nahrazení, nedochází k zániku zajištění takové smlouvy³⁴.

***Příklad:** Pokud za splnění závazků ze smlouvy ručila třetí osoba, zůstává i po změně obsahu smlouvy tato smlouva zajištěna ručením.*

Smlouva může zaniknout:

- a) **splněním jejího obsahu a účelu, pro který byla uzavřena [§ 1908 - 1980],**
- b) **dohodou smluvních stran [§ 1981],**
- c) **započtením vzájemného plnění (pohledávek) [§ 1982 - 1991],**
- d) **zaplacením odstupného, pokud si tuto možnost strany sjednají [§1992],**
- e) **výpovědí [§ 1998 - 2000],**
- f) **odstoupením [§ 2001 - 2005],**
- g) **následnou nemožností plnění ze smlouvy [§ 2006 - 2008].**

- **Smlouva zanikne výpovědí, stanoví-li tak zákon nebo smlouva.**

³¹ Ust. § 558 odst. 2 NOZ

³² Ust. § 1895 a násl. NOZ

³³ Ust. § 1797 odst. 2 NOZ

³⁴ Ust. § 1907 NOZ

Smlouva zaniká uplynutím výpovědní doby, přičemž zákon může stanovit, že lze smlouvu vypovědět bez výpovědní doby. Jakákoliv smlouva uzavřená na neurčito a zavazuje jednu stranu k opakované nebo nepřetržité činnosti, může být vypovězena ke konci kalendářního čtvrtletí. Smlouva uzavřená na lidský život nebo na dobu delší deset let může být zrušena soudně³⁵.

Od smlouvy lze odstoupit, poruší-li druhá smluvní strana smlouvu podstatným způsobem. Za podstatné se má takové porušení, o kterém porušující strana věděla, že je natolik závažné, že by druhá strana takovou smlouvu neuzavřela, pokud by věděla, že k takovému porušení dojde. Lze odstoupit od smlouvy i v případě, že je zřejmé, že druhá strana smlouvu podstatně poruší. Odstoupením se smlouva ruší od počátku a strany jsou povinny vrátit si vzájemná plnění.

Pokud nelze splnit obsah smlouvy z objektivních důvodů, smlouva zaniká, nedohodnou-li se strany na něčem jiném.

12.6. ADHEZNÍ SMLOUVY

Adhezní smlouvy jsou formulářové smlouvy, uzavírané ve velkém počtu se stejným či obdobným zněním. Lze se s nimi setkat prakticky u všech velkých společností. Úprava těchto smluv rovněž doznala podstatných změn.

- **Obtížně čitelná ujednání, nebo ujednání pro průměrného člověka nesrozumitelná jsou neplatná, pokud působí slabší straně újmu.**

Doporučujeme nechat si podepsat zvláštní dokument, kde jsou taková ujednání vysvětlena, a slabší strana uvádí, že jim porozuměla.

- **Ujednání, která jsou pro slabší stranu zvláště nevýhodná, aniž je pro to spravedlivý důvod, jsou neplatná (zejména závažné odchylky od obvyklých podmínek ve shodných případech). Až na výjimky neplatí mezi podnikateli.**

12.7. JEDNOTLIVÉ SMLUVNÍ TYPY

V časopise Komora.cz vychází pravidelně seriál na téma NOZ, ve kterém se zabýváme jednotlivými smluvními typy, jejich úskalími, novými instituty, které NOZ přináší.

13. OCHRANA SPOTŘEBITELE

13.1. KDO JE SPOTŘEBITEL?

- **Spotřebitel je člověk, který uzavírá smlouvu s podnikatelem a nejedná přitom v rámci svého podnikání nebo povolání.**
- **Zakázaná ujednání (neplatná) jsou taková ujednání, která zakládají nepřiměřenou významnou nerovnováhu práv a povinností vůči spotřebiteli, a to zejména (nikoli výlučně):**

³⁵ Ust. § 2000 NOZ

- a) vylučují nebo omezují spotřebitelova práva z vadného plnění nebo na náhradu újmy,
- b) spotřebitele zavazují plnit, zatímco podnikateli vznikne povinnost plnit splněním podmínky závislé na jeho vůli,
- c) umožňují, aby podnikatel nevydal spotřebiteli, co mu spotřebitel vydal, i v případě, že spotřebitel smlouvu neuzavře či od ní odstoupí,
- d) zakládají podnikateli právo odstoupit od smlouvy bez důvodu, zatímco spotřebiteli nikoli,
- e) zakládají podnikateli právo vypovědět závazek bez důvodu hodného zvláštního zřetele bez přiměřené výpovědní doby,
- f) zavazují spotřebitele neodvolatelně k plnění za podmínky, s nimiž neměl možnost seznámit se před uzavřením smlouvy,
- g) dovolují podnikateli, aby ze své vůle změnil práva či povinnosti stran,
- h) odkládají určení ceny až na dobu plnění,
- i) umožňují podnikateli cenu zvýšit, aniž bude mít spotřebitel při podstatném zvýšení ceny právo od smlouvy odstoupit,
- j) zbavují spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný procesní prostředek či mu v uplatnění takového práva brání, nebo ukládají spotřebiteli povinnost uplatnit právo výlučně u rozhodčího soudu nebo rozhodce, který není vázán právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele,
- k) přenášejí na spotřebitele povinnost prokázat splnění povinnosti podnikatele, kterou mu ukládají ustanovení o smlouvě o finanční službě, nebo
- l) zbavují spotřebitele jeho práva určit, který závazek má být poskytnutým plněním přednostně uhrazen.

13.2. SMLOUVY UZAVÍRANÉ NA DÁLKU, POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB

- **Smlouvy uzavírané na dálku nebo mimo obchodní prostory (e-shop, prodej po telefonu, katalogový prodej, předváděcí akce, domovní prodej, promotion před prodejnou).**

Zákon zde spotřebiteli poskytuje rozsáhlá práva, zejména právo odstoupit od takto uzavřené smlouvy.

- **Spotřebitel je oprávněn odstoupit od smlouvy bez udání důvodu ve lhůtě 14 dní.**

O právu odstoupit od smlouvy, lhůtě pro odstoupení, a postupu pro odstoupení (včetně formuláře pro odstoupení dle prováděcího předpisu) musí být spotřebitel řádně poučen, jinak může odstoupit ve lhůtě 1 rok + 14 dní. Spotřebitele je možné poučit i dodatečně.

- **V případě odstoupení je podnikatel povinen vrátit celou cenu včetně nákladů na dodání.**

Náklady na dodání je povinen vrátit jen do výše nejlevnějšího způsobu dodání. Doporučujeme tedy vždy poskytovat i možnost osobního odběru zdarma. Pokud je nákup financován alespoň částečně úvěrem nebo zápůjčkou a spotřebitel odstoupí od smlouvy, vztahuje se odstoupení zásadně i na smlouvu o úvěru či zápůjčce, přičemž s takovým odstoupením nelze spojovat žádnou sankci.

- **U smlouvy o poskytování služeb doporučujeme vždy zahrnout do smlouvy či obchodních podmínek „výslovnou žádost klienta, aby podnikatel zahájil poskytování služby před uplynutím zákonné lhůty pro odstoupení“. Pokud taková žádost chybí, nemá podnikatel při odstoupení od smlouvy právo na úhradu poměrné části ceny.**

13.3. INFORMAČNÍ POVINNOST PODNIKATELE

- **NOZ stanoví podnikateli rozsáhlé povinnosti o tom, které informace musejí být spotřebiteli poskytnuty – jde o cca 20 údajů (§§ 1811, 1820, 1826) – zejména:**
 - a) **poučení o tom, že spotřebitel nese v případě odstoupení náklady na navrácení zboží – pokud poučení chybí, nese je podnikatel,**
 - b) **poučení o možnosti odstoupení – viz výše,**
 - c) **údaje o nárocích spotřebitele z vadného plnění a ze záruky,**
 - d) **poučení o povinnosti uhradit poměrnou část ceny za službu poskytnutou do okamžiku odstoupení od smlouvy,**
 - e) **formulář pro odstoupení od smlouvy (který však kupující nemusí při odstoupení využít),**
 - f) **poskytnutí údajů o právech vznikajících z vadného plnění;**
 - g) **údaj o případné povinnosti zaplatit zálohu,**
 - h) **údaj o existenci, způsobu a podmínkách mimosoudního vyřizování stížností spotřebitelů včetně údaje, zda se lze obrátit se stížností na orgán dohledu nebo státního dozoru,**
 - i) **doporučujeme ve smlouvě vždy výslovně ujednat, že „pokud se údaje poskytnuté před uzavřením smlouvy liší od informací ve smlouvě, spotřebitel výslovně souhlasí s tím, že platí informace ve smlouvě“ – jinak platí informace pro spotřebitele příznivější.**